

Joris van Parys

‘En wat zult gij later worden?’

De literaire jeugd van Raymond Brulez (1900-1914)

‘En wat zult gij later worden?’ – Over zijn antwoord op die vraag van een tante hoeft het jongetje van zes of zeven geen moment na te denken: ‘Koetsier, tante...!’ Zéér serieus meent hij dat. Op het schoolplein ment hij twee kameraadjes ‘in onstuimige draf’ terwijl hij zich inbeeldt dat hij zelf ‘hoog op de bok van een blinkende koets gezeten, een voorname dame zou voeren over de kalsijde van Coolscamp’.

In de klas leest de onderwijzer weleens voor uit een boek van Hendrik Conscience, maar zijn allereerste kennismaking met literatuur associeert Raymond Brulez voorgoed met de datum 6 december 1903: ‘een heuglijke en gedenkwaardige Zesde December, toen, op verzoek van mijn tante-meter Alida, Sint-Niklaas mij, achtjarig knaapje, het jaarlijkse, enorme postpakket afleverde, waaruit, samen met een paar schoenen, een bouwdoos, een toverlantaarn en een lottospel, een boek werd ontpakt: *De Geschiedenis van Geneveva van Brabant*’.² Wat de knaap van acht fascineert in dit verhaal uit de achtste eeuw, zijn niet alleen de plastische evocaties van het woud – extra prikkelend voor de verbeelding van een jongetje dat geboren en getogen is aan de kust – maar ook de passages die nieuwe gevoelens wakker maken in zijn prille gemoed:

Ik wist natuurlijk dat m’n ouders van malkander hielden, maar daar zij – althans in mijn aanwezigheid – noch door woorden noch door gebaren uiting gaven aan hun wederzijdse genegenheid, leverde ik

mij nooit over aan diepgaande bepeinzingen betreffende deze kwestie. De heldin Geneveva bleef niet zo diskreet. Over tinnen en daken jammerde zij haar weemoed uit omwille van de naar het Heilig Land vertrokken edele gemaal. En deze klacht bediende zich van een pakkende rethoriek, die hartroerend pathetisch werd wanneer haar echtelijke trouw zegevierend weerstand bood aan de hatelijke, geile begeerte van haar vervolger Golo. Aldus ontsluisde zich voor mijn verrast kinderlijk oog een nieuwe wereld: troublant, aandoenlijk en bekoorlijk.’

Vijftig jaar later meent Brulez dat zijn eerste schrijversroeping is ontstaan in die dagen: toen hij verdiept zat in de beschrijvingen van het eiken- en beukenwoud, met de nagalm van jachthorens en de vochtige kilte van de spelonk waar de lieflijke hertogin zich verschuilt bij de barmhartige hinde die haar zoontje in leven houdt. ‘Aldus’, schrijft Brulez, ‘ontvonkte niet alleen in mij voorgoed de lektuurpassie maar werd meteen de grondslag gelegd voor mijn latere literaire roeping.’

In zijn eerste roman *André Terval* mag André *De Leeuw van Vlaanderen* lenen uit de bibliotheek van de dorpsdokter.⁴ De schone Machteld in het boek van Conscience maakt op de knaap van negen die André is niet minder indruk dan Geneveva op Raymond. Nog helemaal in de ban van zijn romantische lectuur brengt André het geleende boek terug met de ferme mededeling: ‘k Ga ook een boek schrijven!’⁵ Dat valt niet mee, ondervindt hij al snel. Hij komt niet verder dan één alinea waarin hij zijn Maagd eeuwige trouw laat zweren voordat haar ridder ten strijde trekt. De goede raad van de dokter aan André om liever met zijn vriendjes in de gezonde buitenlucht te gaan spelen, stijft de schrijver in spe alleen maar in zijn koppige ambitie: ‘Om zich zelf van het goede recht van zijn kunstvoornemen te overtuigen, beschreef hij nog dezelfde avond de strijd van de ridder tegen een overmachtige vijand. Dit vulde één bladzijde... “Als ik dat een jaar lang, dag aan dag, volhoud,” – berekende hij – “heb ik een boek zoals men nog nooit gezien heeft.”’⁶

Athénée d’Ixelles

Nauwelijks tien is Raymond wanneer zijn vader Charles Brulez, gemeentesecretaris van Blankenberge, in maart 1906 overlijdt op 54-jarige leeftijd.⁷ Zes maanden later verhuist de weduwe Hélène D’Hondt met haar vijf studerende kinderen naar Watermaal bij Brussel.⁸ Alleen de zomervakanties brengt het gezin voortaan door in moeders familiehotel in de Kerkstraat. Terwijl zijn Blankenbergse schoolkameraden Henri Cayman en Urbain van de Voorde naar het Atheneum van Brugge worden gestuurd,⁹ worden Raymond en zijn vier jaar oudere broer Lucien ingeschreven in de Grieks-Latijnse humaniora van het *Athénée d’Ixelles*, het Franstalige atheneum van de gemeente Elsene die aan Watermaal grenst. Ondanks het